

ОСОБИСТЕ ЖИТТЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

PERSONAL LIFE AS AN OBJECT OF CIVIL LAW

Парасюк В.М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Львівського державного університету внутрішніх справ*

У статті на основі теоретичних положень і законодавства досліджується проблема визначення поняття та змісту особистого життя як об'єкта цивільно-правових відносин та особливості права на приватне життя людини. Аналізується поняття «особисте життя» з погляду філософії, соціології, етики, юридичних наук. Зроблено спробу порівняти поняття «особисте життя» та «приватне життя». Розглядається право на невтручання в особисте життя. На основі проведеного аналізу пропонується авторське визначення поняття «особистого життя» і заходи вдосконалення законодавства з даного питання.

Ключові слова: право на особисте життя, приватне життя, права людини, невтручання в особисте життя, захист приватного життя, об'єкти особистого життя.

В статье на основе теоретических положений и законодательства исследуется проблема определения понятия и содержания личной жизни как объекта гражданско-правовых отношений и особенности права на частную жизнь человека. Анализируется понятие «личная жизнь» с точки зрения философии, социологии, этики, юридических наук. Предпринята попытка сравнения понятий «личная жизнь» и «частная жизнь». Рассматривается право на невмешательство в личную жизнь. На основе проведенного анализа предлагается авторское определение понятия «личной жизни» и меры совершенствования законодательства по данному вопросу.

Ключевые слова: право на личную жизнь, частная жизнь, права человека, невмешательство в личную жизнь, защита частной жизни, объекты личной жизни.

The article examines the problem of definition of the concept and content of personal life as an object of civil-legal relations and the peculiarities of the right to private life of a person on the basis of theoretical provisions and legislation. The concept of "personal life" from the point of view of philosophy, sociology, ethics, and jurisprudence is analyzed. An attempt is made to compare the concepts of "personal life" and "private life". The right to non-interference in private life is considered. On the basis of the analysis, we propose the author's concept of "personal life" and measures to improve legislation on this issue.

Key words: right to privacy, private life, human rights, non-interference in private life, protection of private life, objects of personal life.

Постановка проблеми. Право людини на невтручання в її особисте життя є одним з основних прав, воно відображає прагнення кожного мати свій особистий простір, особисте життя. Тобто ні держава, ні суспільство або ж інші чинники не здатні впливати на приватне життя людини чи контролювати його.

Адже цілком реалізувати себе можна лише тоді, коли ти є особистістю, що означає бути здатним повною мірою регулювати свої відносини з іншими індивідами, суспільством, державою. Тому важко переоцінити значення права людини на невтручання в особисте життя, а забезпечення державою цього права є одним із показників її демократичного розвитку.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, поняття «особисте життя» не має чіткого формулювання, що значно ускладнює процес цивільно-правового захисту права на невтручання в особисте життя людини.

Право на недоторканність особистого життя, подібно до права власності, є складним правовим інститутом і складається з окремих правомочностей особи. Перелік цих правомочностей, закріплений у законах і міжнародних нормативно-правових актах, не є вичерпним, переліком через постійний розвиток суспільних відносин і численні зміни нормативно-правових документів, що і визначає актуальність даної теми.

Аналіз досліджень і публікацій. Закордонні і вітчизняні вчені приділяли особливу увагу дослідженню права на особисте життя наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Зміст поняття «особисте життя людини» та право на невтручання так чи інакше досліджували: О.В. Гришук, І.М. Жаровська, Ю.А. Замошкін, В.П. Кацалов, В.П. Кашепов, І.В. Кольчурін, В.В. Копейчиков, А.Н. Красіков, М.Н. Маленіна, І.Л. Петрухін, В.Ф. Погорілко, П.М. Рабінович, Г.Б. Романовський, Ф.М. Рудинський, В.О. Серьогін, Ю.І. Стецовський, М.І. Хавронюк та н.

Метою статті є дослідження поняття «особисте життя» із цивільно-правового погляду, виявлення і вирішення

теоретичних проблем цивільно-правової охорони особистого життя, виявлення недоліків чинного законодавства в зазначеній сфері та вироблення пропозицій, спрямованих на їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Особисті права нерозривно пов'язані з такими поняттями, як «рівність», «свобода», «недоторканність особи». І це природно, тому що ідеї рівності, свободи, особистої недоторканності протягом всієї історії цивілізації використовувалися в боротьбі нового зі старим, прогресивного з консервативним. У сучасному світі кожна людина прагне розділяти своє приватне і публічне життя. Адже приватне життя є особистою справою кожного, форми і зміст його людина визначає самостійно. Поділ життя на приватне і публічне був чітко визначений ще за грецької демократії. Публічне життя включало політичну діяльність, а приватне – особисті, майнові, економічні потреби людини.

Захист права на особисте життя і захист особистих немайнових прав потрібно розрізняти. Властивостями особистих немайнових прав є їхня невідчужуваність через нерозривний зв'язок з особою носія, нетоварність, відсутність матеріального змісту й абсолютний характер правовідносин, які складаються щодо таких благ. Особисті немайнові відносини, зокрема і стосовно особистого життя, у цивільному праві є об'єктом правового регулювання (ст. 1 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України)) [1].

Проте варто зазначити, що ні цивільне право, ні інші галузі права зазвичай повною мірою не регулюють особисте життя. Адже ці відносини в основному регулюються нормами моралі.

У сучасній літературі немає одностайної думки щодо розуміння такого поняття, як «особисте життя». Виділяють декілька підходів до тлумачення цього терміна. Одні науковці, зокрема І.Л. Петрухін, визначають особисте життя як майнові, моральні, культурні й інші зв'язки, які створюються на основі сімейних, дружніх, інших відносин між людьми в приватній сфері, продовження роду,

влаштування житла, ведення домашнього господарства, хобі, участі в культурному житті, світогляду, думок, переконань [2, с. 10–11]. Інші ж розглядають поняття особистого життя через протиставлення «приватне – публічне», з урахуванням змін і трансформацій, що відбуваються в сучасному суспільстві та вимагають по-новому сприймати ці поняття [3, с. 137].

Як вже зазначалося, закон чітко не визначає, що таке «особисте життя людини», для розкриття сутності поняття звернемося до різних поглядів, що існують у соціології, філософії, етиці, юридичній науці.

Так, філософія й етика вважають особистою такою сферу життєдіяльності, яка стосується суто якоїсь конкретної особи і відбувається за межами виробничої і громадської діяльності. До особистого життя людини належать: спілкування з іншими людьми, зокрема можливість вести листування чи переговори, недоторканість житла, а також можливість усамітнюватися, розмірковуючи про своє життя. Світогляд, спосіб мислення і сприйняття світу, захоплення та творчість також належать до сфери особистого життя. Отже, невтручання в особисте життя можна визначити як стан упевненості, що обставини життя не будуть розголошені [4, с. 9].

Соціологія розглядає життя як сукупність різноманітних видів та форм спільної діяльності людей, що спрямована на забезпечення умов та засобів існування, реалізацію потреб [5, с. 17].

Вчені-юристи щодо цього також мають своє бачення. Так, Г.Б. Романовський визначає життя як нематеріальне благо, що належить кожній особі від народження та полягає у сферах її внутрішнього життя і спілкування, які охороняються нею від інших суб'єктів і підлягають захисту в демократичній державі у випадках, які прямо передбачені законом. Г.Б. Романовський уточнює, що особисте життя охоплює коло неформального спілкування, змушені зв'язки (з адвокатами, лікарями, нотаріусами), внутрішній світ особи (особисті переживання, переконання, побут, дозвілля, хобі, звички, симпатії), родинні зв'язки, переконання [6, с. 54].

З.В. Ромовська розуміє особисте життя як поведінку фізичної особи за межами її роботи, громадської діяльності, навчання [7, с. 57].

В.І. Галаган вважає, що особисте життя – це функціонування людини в особливій сфері сімейних, побутових, інтимних стосунків, які не піддаються безпосередньому контролю з боку держави, громадських організацій, окремих осіб; це свобода самотності, роздумів, листування, ведення щоденників та інших записів, контакту з іншими людьми, свобода висловлювань і вчинків за межами службових відносин; це стан обгрунтованої впевненості в тому, що власні таємниці особи не будуть виявлені і розголошені [8, с. 168].

Також ми можемо визначати особисте життя як сферу, яка перебуває за межами суспільного та державного життя. М.Н. Маленіна зазначає, що «таємниця особистого життя становлять відомості про особу, що не пов'язані з її професійним чи громадським життям, і такі, що характеризують особу, зокрема її здоров'я, матеріальний і сімейний стан, стиль життя, окремі факти біографії, відносини з родичами, друзями, знайомими» [3, с. 81].

Ф.М. Рудинський уточнює, що особисті права громадян тотожні поняттям «недоторканність» (недотокраність особистості, житла) і «таємниця» (таємниця переписки, телефонних переговорів, лікарська таємниця). В юриспруденції вживаються два терміни: «недоторканність» і «таємниця». Недоторканність особистого життя характеризується як право на особисту і сімейну таємницю, право особи на свободу дій щодо себе. «Недоторканність» у своєму лексичному сенсі розуміється як невтручання. Невтручання є обов'язком держави забезпечити позитивне регулювання даного права, а також закріплення

стану гарантованої автономії людини від держави, суспільства, інших осіб [9, с. 137].

Розглядаючи особисте життя, також необхідно звернути увагу на зміст ст. 271 ЦК України. За цією статтею, «зміст особистого немайнового права становить можливість фізичної особи вільно, на власний розсуд визначати свою поведінку у сфері свого приватного життя» [1].

Проведений аналіз дає можливість констатувати некоректність визначення змісту особистих немайнових прав, закріпленого в ст. 271 ЦК України. Як правильно зазначає О.О. Первомайський, ст. 271 ЦК України фактично формулює визначення особистих немайнових прав, однак водночас, згідно з назвою цієї статті, вона присвячена розкриттю змісту цих прав [10, с. 70].

Р.О. Стефанчук вважає, що зміст особистого немайнового права потрібно розуміти як сукупність правомочностей особи-носія, які містять як позитивний аспект (можливість юридично визнаватися володільцем відповідного особистого немайнового блага (благообладання) та використовувати його (благовикористання) у межах, що передбачені законом, не суперечать призначенню цього блага, а також спрямовані на задоволення інтересів особи-носія), так і низку негативних правомочностей (вимагати від усіх інших учасників правовідносин не порушувати дане право), зокрема правомочність захисту [11, с. 143]. З таким висновком варто погодитися.

Проведений аналіз понять «особисте життя» і «приватне життя» у науковій літературі і законодавстві дає підстави вважати ці терміни рівноцінними, тобто синонімами, які позначають те саме поняття.

Держава зобов'язана забезпечити захист від втручання в особисте життя, зокрема під час оброблення інформації про особу (якою є, зокрема, персональні дані фізичної особи, вимоги щодо захисту яких передбачено Законом України «Про захист персональних даних»). Захист персональних даних є одним з елементів забезпечення права особи на невтручання в її особисте життя.

Європейський суд дотепер не надав чіткого визначення терміна «приватне життя». Суд свідомо уникає спроб такого роду і зазвичай зосереджений на конкретному питанні. Кількість справ, пов'язаних із правом на «приватне» (особисте) життя, відносно невелика. Крім того, поняття стосується інших сфер, що захищаються ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основних свобод, як-от: сімейне життя, житло, кореспонденція. У низці справ такий збіг відображений у загальному підході, який обраний Судом стосовно порушень ст. 8, не конкретизуючи, який саме аспект був порушений [12].

Що стосується об'єктів особистого життя, то ними постають реальні явища та відносини, а також інформація про особисте життя. Отже, визначають і різні завдання цивільно-правової охорони особистого життя, зокрема забезпечити свободу власного переконання в індивідуальній життєдіяльності та не допустити поширення інформації про особисте життя через встановлення режиму таємниці особистого життя [13, с. 19].

Право на особисте життя гарантується ст. 32 Конституції України. Дане право є відповідним розвитком положень ст. 12 Загальної декларації прав людини, ст. 8 Конвенції про захист прав і основних свобод людини та ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права.

Офіційне тлумачення положень ст. 32 Основного закону України надано в рішенні Конституційного Суду № 2-рп2012 від 20 січня 2012 р. Передусім Конституційний Суд України встановив, що неможливо визначити абсолютну всі види поведінки фізичної особи у сферах особистого та сімейного життя, оскільки особисті та сімейні права є частиною природних прав людини, які є невичерпними і реалізуються в різноманітних та динамічних відносинах майнового і немайнового характеру, стосунках, явищах, подіях. Право на приватне та сімейне життя є за-

садничою цінністю, необхідною для повного розквіту людини в демократичному суспільстві, та розглядається як право фізичної особи на автономне буття незалежно від держави, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб [14].

Окрім загальної норми про охорону таємниці особистого життя, існують спеціальні норми, якими здійснюється додатковий її захист, наприклад, лікарської таємниці (ст. 40 Основ законодавства про охорону здоров'я), таємниці усиновлення (ст. 226–231 Сімейного кодексу України), таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної й іншої кореспонденції, безпеки телекомунікацій (ст. 306 ЦК України, ст. 9 Закону України «Про телекомунікації»), адвокатської таємниці (ст. 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»), таємниці вчинюваних нотаріальних дій (ст. ст. 5, 6, 8 Закону України «Про нотаріат»).

У ст. 3 ЦК України одним із визначальних принципів цивільного права визначено принцип неприпустимості свавільного втручання в особисте життя [1], який логічно передбачає створення в цивільному праві інституту охорони особистого життя.

Суспільство і держава виключають пряме втручання у сферу особистого життя, крім випадків, визначених законом, але впливають на особисту сферу людини своїми моральними цінностями, системою поглядів, ідеалів, пріоритетів, ставленням інших членів суспільства до тих чи інших учинків. Право лише надає можливість мати особі приватну атмосферу, складники якої кожна особа визначає самостійно. Проте людина може на власний розсуд визначити можливість і межі ознайомлення громадськості із власним приватним життям. Це залежить лише від її волі [15, с. 5].

Протиправна поведінка особи, спрямована на порушення, невизнання чи оспорування права на особисте життя, породжує в потерпілої фізичної особи право на захист, що є гарантом здійснення вказаного цивільного права. Поняття «права на захист» є одним із найбільш складних в юридичній літературі і розглядається зазвичай із двох протилежних позицій. Одні вчені вважають, що це право є самостійним правом особи, інші ж підтримують думку, що право на захист є прив'язкою до конкретного цивільного права.

Право на особисте життя існує в межах конкретних регулятивних правовідносин. У разі свавільного втручання у сферу особистого життя виникає інше правовідношення – охоронне, за допомогою якого і здійснюється захист права. І саме в межах охоронних правовідносин виникає, існує та реалізується право на захист. Отже, право на захист виникає в особи, яка має право на особисте життя, за умови його протиправного порушення.

Право на захист має відмінності від особистого немайнового права на особисте життя. По-перше, це відносне право, тобто правоможності уповноваженого суб'єкта протиставляються обов'язку конкретної уповноваженої особи – правопорушника. По-друге, право на захист виникає в разі порушення невизначеного або оспоруваного іншого права – права на особисте життя. По-третє, це право виникає на основі зазначених правових норм, тобто в законі мають бути передбачені як можливості, так і способи захисту права на особисте життя й інших цивільних прав [16, с. 74].

Право на захист є складною юридичною категорією і складається з декількох взаємопов'язаних можливостей. Згідно із цивільно-правовим принципом диспозитивності, у здійсненні особою своїх прав і обов'язків дозволяється їй самій вирішувати питання про доцільність звернен-

ня по захист чи здійснення самозахисту, тобто особа має здійснювати своє право на захист (наприклад, звернутися з позовом до суду) або відмовитися від цього на власний розсуд. Відмовитися від здійснення захисту особа може, наприклад, тоді, коли не бажає привертати суспільну увагу до власної персони, уникає подальшого розголошення обставин особистого життя, не бажає вступати в конфлікт із державним органом, працівник якого порушив свої обов'язки і розголосив таємницю особистого життя іншої особи. Ще однією можливістю, яку передбачає право на захист, є вимогання примусового виконання рішення юрисдикційного органу (суду). Наприклад, якщо відповідал відмовляється добровільно сплатити моральну компенсацію позивачу за свавільне втручання в особисте життя, то останній має право встановленим законом порядком звернутися до підрозділу Державної виконавчої служби з вимогою про примусове виконання судового рішення.

Характеристику цивільно-правового захисту права на особисте життя необхідно починати лише після з'ясування співвідношення понять «охорона цивільних прав» і «захист цивільних прав». У цивілістичній правовій доктрині вже вироблено поняття цивільно-правової охорони особистого життя. Цивільно-правовою охороною особистого життя називають систему встановлених державою цивільно-правових заходів і способів забезпечення свободи громадянина визначити свою поведінку в індивідуальній життєдіяльності на власний розсуд, яка виключає втручання в особисте життя з боку інших осіб, крім випадків, прямо передбачених законом. Так, Л.О. Красавчикова вважає, що цивільно-правова охорона особистого життя за своєю структурою диференціюється на три ланки: регулятивну, забезпечувальну і захисну [13, с. 137].

У науковій літературі висловлюється й інша думка стосовно співвідношення охорони цивільного права і захисту цивільного права, а також щодо змісту поняття захисту цивільного права. Так, пропонується розглядати захист права в широкому і вузькому значеннях. У широкому розумінні захист права тлумачиться як весь комплекс заходів правового впливу, які спрямовані на забезпечення законності й охорони суб'єктивних прав. Захист у вузькому значенні – це застосування тих засобів, які передбачені в ст. 6 ЦК України.

Варто зазначити, що в деяких випадках розголошення відомостей про особисте життя може спричинити матеріальні збитки. Матеріальні збитки спричиняються особі не самою дією (розголошенням), а її наслідком, тобто втручання в особисте життя. У цьому полягає специфіка завдання матеріальної шкоди посяганням на особисте життя.

Відповідно до ст. ст. 22, 280, 1166 ЦК України, у разі посягання на особисте життя суб'єкт втручання має відшкодувати потерпілому витрати, пов'язані з відновленням його права або нормальної життєдіяльності. Збитки, завдані фізичній особі втручанням в її особисте життя, мають бути відшкодовані в повному обсязі (ст. 1166 ЦК України) [1].

Висновки. З урахуванням того, що цивільне право регулює деякі аспекти захисту особистого життя людини, потрібно чітко усвідомлювати, як саме варто розуміти поняття «особисте життя». Оскільки в міжнародному та вітчизняному законодавстві таке поняття відсутнє, то пропонуємо таке визначення: особисте життя є природним правом кожної людини, межі якого вона визначає самостійно, а захист цієї сфери гарантується і забезпечується державою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
2. Петрухин И.Л. Личные тайны (человек и власть). Москва : Институт государства и права Российской академии наук, 1998. 232 с.
3. Маленина М.Н. Личные неимущественные права граждан: понятие, осуществление, защита. Москва : МЗ-Пресс, 2000. 241 с.
4. Стогова О.В. Особисте життя людини: проблема визначення поняття. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2014. № 1. С. 6–11.

5. Социологический справочник / под ред. В.И. Воловича. Киев : Политиздат Украины, 1990. 382 с.
6. Романовский Г.Б. Право на неприкосновенность частной жизни. Москва : МЗ-Пресс, 2001. 382 с.
7. Ромовська З.В. Особисті немайнові права фізичних осіб. *Українське право*. 1997. № 1. С. 47–60.
8. Галаган В.І. Конфіденційна інформація: поняття, зміст і значення в кримінально-процесуальній діяльності органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник НАВСУ*. 1999. № 1. С. 168–174.
9. Гражданские права человека: современные проблемы теории и практики / под ред. Ф.М. Рудинского. Москва : Наука, 2006. 493 с.
10. Первомайський О.О. Тлумачення змісту немайнових прав фізичної особи: проблеми та перспективи. *Проблеми здійснення та захисту особистих немайнових прав фізичної особи в умовах євроінтеграції: науково-практичний збірник тез наукових повідомлень учасників, м. Хмельницький, 12 жовтня 2007 р.* / за ред. Ю.В. Білоусова та ін. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. С. 178–184.
11. Стефанчук Р.О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) : монографія / відп. ред.: Я.М. Шевченко, Р.О. Стефанчук. Хмельницький : Видавництво ХУУП, 2007. 626 с.
12. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. *Урядовий кур'єр*. 2010. № 14. Ст. 8.
13. Красавчикова Л.О. Личная жизнь граждан под охраной закона. Москва : Юридическая литература, 1983. 160 с.
14. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень ч. ч. 1, 2 ст. 32, ч. ч. 2, 3 ст. 34 Конституції України від 20 січня 2012 р. № 2-рп/2012. Справа № 1–9/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12>.
15. Устименко Н.В. Таємниці особистого життя людини та їх цивільно-правова охорона : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2001. 20 с.
16. Бобрик В.І. Цивільно-правові засади правомірного втручання в сферу особистого життя людини за проектом ЦК України. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2002. № 1. С. 74–75.

УДК 347.133.4

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА БЕЗВІДКЛИЧНОЇ ДОВІРЕНОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

CONCEPT AND LEGAL NATURE OF AN IRREVOCABLE POWER OF ATTORNEY IN CIVIL LAW OF UKRAINE

Серая А.К.,

*аспірант кафедри інформаційного права
та права інтелектуальної власності**Національного технічного університету України**«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

У статті проаналізовані актуальні положення законодавства України, які стосуються безвідкличних довіреностей. Також наведені основні теоретичні підходи до поняття та правової природи безвідкличної довіреності, з'ясовано місце безвідкличної довіреності у науковій класифікації. Визначені ознаки безвідкличної довіреності як одностороннього правочину й особливості її нотаріального посвідчення.

Ключові слова: безвідклична довіреність, довіреність, доручення, класифікація, нотаріальне посвідчення.

В статье проанализированы актуальные положения законодательства Украины, касающиеся безотзывных доверенностей. Также приведены основные теоретические подходы к понятию и правовой природе безотзывной доверенности, выяснено место безотзывной доверенности в научной классификации. Определены признаки безотзывной доверенности как односторонней сделки и особенности ее нотариального удостоверения.

Ключевые слова: безотзывная доверенность, доверенность, поручение, классификация, нотариальное удостоверение.

The article analyzes the current provisions of the legislation of Ukraine concerning irrevocable powers of attorney. The main theoretical approaches to the concept and the legal nature of an irrevocable power of attorney are also given, the place of the irrevocable power of attorney in the scientific classification has been clarified. The signs of an irrevocable power of attorney as a one-sided transaction and the features of its notarization are identified.

Key words: irrevocable power of attorney, power of attorney, order, classification, notarization.

Постановка проблеми. Наукові дослідження інституту добровільного представництва в цивільному праві протягом тривалого часу не втрачають своєї актуальності, і довіреність як дієвий інструмент для реалізації представницьких відносин залишається предметом численних наукових праць. Проте з'ясуванню правової природи й особливостей безвідкличної довіреності як новели сучасного цивільного права приділено недостатньо уваги. За таких обставин виникає неоднакова практика у разі видачі та нотаріального посвідчення таких довіреностей, що стає причиною порушення прав суб'єктів цивільних правовідносин.

Стан опрацювання. Питання особливостей безвідкличних довіреностей вже ставали предметом вивчення, проте лише дотично, у рамках наукових досліджень інституту представництва в цивільному праві, зокрема у роботах О.В. Дзери, С.Я. Фурси, Є.І. Фурси, Є.О. Харитоновна, О.І. Харитонової. На рівні дисертаційних досліджень пра-

вова природа безвідкличних довіреностей з'ясовувалася російським вченим Р.А. Бессідим.

Проте визначення особливостей безвідкличних довіреностей з урахуванням сучасного стану цивільного законодавства України раніше не здійснювалося.

Цілями та завданнями статті є розкриття поняття безвідкличної довіреності, з'ясування її правової природи, особливостей, місця у класифікації довіреностей, визначення особливостей нотаріального посвідчення безвідкличних довіреностей.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 3 ст. 244 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) довіреністю є письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами [1, с. 68].

У контексті нотаріальної процедури можна говорити про дуалістичну природу довіреності. У вузькому розумінні довіреність є письмовим документом, що фіксує повноважен-